

VÅGA ÄLSKA?

Tina Wiman

VÅGA ÄLSKA?

Om att bli förälder till ett för tidigt fött barn

*Författaren kan nås på adressen
prematurmamma@gmail.com
eller genom bloggen
<http://prematurbloggen.wordpress.com>*

ISBN 978-91-633-4221-9

© Tina Wiman 2008

Utgiven av Sensus studieförbund Falun

Tryckt hos Författares Bokmaskin, Stockholm 2009

Tillägnan

Till alla föräldrar som levt i den upp-
och nedvända neovärlden.

*"En verklig hjälte är alltid en hjälte av misstag;
han drömmer om att vara en vanlig
fegis som alla andra."*

Umberto Eco

Författarens förord

Det finns många böcker om för tidigt födda, men det finns nästan inget skrivet om deras föräldrar. Texterna i denna bok cirklar visserligen kring mina tre barn som fötts för tidigt – i synnerhet Hannah, som är yngst – men boken handlar om mig. Jag har skalat bort barnens sjukhushistoria med millilitrar och gram, för att i stället koncentrera mig på min egen inre resa som förälder.

Varje år hamnar 10 000 spädbarn i Sverige på neonatalavdelning, det blir ungefär 30 nya barn varje dag. Lite fler än hälften är födda för tidigt. Några stannar i ett par dagar, andra i många månader, och med varje barn – för tidigt fött eller ej – kommer nya föräldrar som släpps ner i en okänd, ofta skrämmande, verklighet.

Jag hoppas att min historia kan ge läkedom åt några av dessa föräldrar. Jag hoppas också att min röst kan nå fram till vårdpersonal, myndigheter, släkt, vänner och andra som möter föräldrarna, och bidra till större förståelse och bättre bemötande. Det skulle göra mig verkligt glad.

Borlänge, december 2008

Tina Wiman

prematurmamma@gmail.com

GRAVID

Plus

Jag trodde att jag skulle bli rädd när vi fick det bekräftat, men jag blev rakt igenom överlycklig. Barnet vi hade drömt om – utan att våga hoppas på – var på väg.

Med tanke på hur sjuk jag blivit av de andra graviditeterna tyckte jag att jag tog beskedet onaturligt lugnt, men jag visste också att riskerna den här gången var så små. Antagligen skulle jag gå tiden ut igen. Noah, vårt tredje barn, föddes ju i rätt tid och preeklampsi brukar bli mildare för varje gång.

Vi gjorde upp planer. Vi tänkte att några veckor till hösten måste jag nog ta det lugnt. Det skulle vi fixa. Även om bebisen kanske behövde komma ut lite för tidigt skulle ett par veckor till på neo vara enkelt avklarade.

Barnen blev glada. De hade längtat efter ett syskon precis som vi. Människor sade "Hur vågar ni?" utan att förstå hur goda oddsen egentligen var den här gången. Jag kräktes och kräktes, men var ändå så lycklig. Vi anade ingenting.

Jag minns den där första glimten av att något inte stod rätt till. Jag hade varit småirriterad på något av barnen, inget allvarligt. Plötsligt blev jag så yr att jag inte kunde stå rakt längre. Fingrarna började bulsa och medan jag tittade på dem svullnade de upp till tjocka

korvar. Om jag inte hade varit med om det så många gånger förut vet jag inte vad jag skulle ha trott.

Jag ringde min barnmorska i panik. Man kan väl inte få havandeskapsförgiftning i vecka 13 – eller kan man det?

Aldrig mer

Jag minns den första gången jag välte med en kanot.

Det var tidig vår och jag fastnade i en fors mellan två stora stenar. Vattnet höll fyra grader. Den som aldrig har vadat upp till midjan i fyragradigt vatten förstår inte fullt ut vad de orden betyder. Fyra grader är den sortens kyla som bedövar hela kroppen och gör det näst intill omöjligt att röra sig. Jag bytte om till mina torraste kläder och satt huttrande på strandkanten medan jag försökte göra upp eld av gammalt gräs och små pinnar.

Innan jag satte ut på den där kanotfärden var jag i mitt hjärta osårbar. Jag hade inte förstått den fulla innebörden av att välta en kanot. Men när jag moloken paddlade vidare fruktade jag varje ny fors, och till och med på lugnt vatten spelade en obehaglig känsla av oro i magtrakten.

När jag väntade vårt andra barn sade min barnmor-ska till mig: "Det är klart att du är orolig. Man kan aldrig få oskulden tillbaka. Du kan aldrig mer få tillbaka den naiva känslan av att alla graviditeter slutar i ett friskt, fullgånget barn och en lycklig mamma, för så blev det inte för dig."

Det är så det är. Aldrig mer kommer jag att våga hoppas på att inte behöva sitta på strandkanten och huttra. Aldrig mer kommer en graviditet att kännas som en

självklar resa med ett lyckligt slutmål, för så blev det inte för mig.

Minnesfragment

Minnena tränger sig på ibland. Särskilt under de dåliga dagarna, när jag mest ligger i min säng med gardinerna fördragna.

När jag vaknade till sans stod fem män i räddningsdräkt omkring mig. Det tog några sekunder för mig att förstå att de faktiskt var så många, att jag inte bara såg dubbelt. Jag undrade hur i all världen jag skulle få plats i ambulansen.

Sedan märkte jag att min kropp fortfarande skakade. En ambulansförare försökte sticka mig. "Håll armen stilla", sade han. Jag försökte, men det gick inte. Chockerad insåg jag att jag var instängd i en kropp som gjorde precis som den ville utan att fråga mig först, och att jag inte på något sätt kunde meddela mig med omvärlden.

Min arm viftade och kroppen försökte resa sig upp, trots att jag koncentrerade mig allt vad jag kunde på att ligga stilla. Till slut fick de ge mig en spruta i benet i stället.

Vetskapen är nedslående. Eklampsi, kramper på grund av havandeskapsförgiftning, drabbar femtio kvinnor om året i Sverige. Om kramperna kommer före förlossningen dör hälften av barnen i magen. De vanligaste symtomen på havandeskapsförgiftning är just de som jag inte brukar få, högt blodtryck och protein i urinen.

De vanligaste komplikationerna, dem vill jag inte ens tänka på.

“Men det här måste de ju ha sett”, röt överläkaren medan han bläddrade i mina mödravårdspapper, “det här är ju helt tydligt!”

När han kom fram till min säng var han sansad igen, men desto mer pratsam. Så många ord... “Eklampsi... tjugo minuter... grand mal... komplikationer... inre organ... hjärnskador... blodtryck...”

Men bebisen då? Vårt barn?

“Vi måste hejda förloppet”, sade den andra läkaren. “Det blir kejsarsnitt nu på en gång. Vill du sova eller vara vakna?”

Min specialistläkare tittade fascinerat på medan mina händer svullnade upp härom dagen. Sedan sade han allvarsamt att vid minsta känning måste jag åka in. När jag påpekade att förlossningen inte kommer att vilja ta i mig med tång ens, inte före vecka 22, sade han att det spelar ingen roll vad de vill eller tror sig veta. Mitt fall är så ovanligt att de inte har något att jämföra med ändå. “Ring inte, åk bara in”, sade han, “så kan de inte skicka dig till akuten eller hitta på något annat dumt. Och om de blir sura så försök att låta det rinna av dig. Du är där du ska vara, och det är på mitt ansvar.”

Inburad!

Jag tänker med fasa på de långa dagarna på sjukhus, då när jag låg inlagd för första gången innan vårt andra barn föddes. En dag, mitt i livet, rycktes jag upp från min familj och sattes ner på en annan plats. Jag förlorade mitt sammanhang.

Sjukhusrutinerna blev mitt nya liv: Vakna. Sitta kvar i sängen och vänta på blodtryck. Lyssna på bebisens hjärtljud. Urinprov. Frukost, samma varje morgon. En snabb titt i rummen, ingen som försvunnit över natten? Några av mina medpatienter vill jag verkligen inte mista, både för deras skull och för min. Tillbaka till sängen.

Ronden. Här kommer dagens dom, ska jag vila i sängen eller tillbringa dagen i matsalen? Eller kanske till och med åka hiss upp till nästa våning för ett nytt tillväxt- och flödesultraljud? Alltsomoftast blir det bara nya blodprover, och undersköterskan alternerar mellan mina tre stickbara blodkärl. Jag ser ut som en sprutnar-koman i armvecken.

Förmiddagen – inget speciellt att göra. Läsa. Prata lite. Telefon. Skriva dagbok. Lunch och sedan vila i sängen. Blodtryck. Eftermiddagen segar sig förbi. Blodtryck och kanske CTG. En lång, varm dusch. Enda stället man är ensam på här är på toa och i duschen, för övrigt kommer och går det folk hela tiden.

Middag – snart får jag besök av familjen. Både jag och bebin i magen lever upp en stund. Resten av tiden verkar hon lika trött på det här stället som jag är. Kvällsfika. TV. Eller kanske inte, vissa dagar får jag så mycket ryckningar när jag ser på TV, det är riktigt obehagligt. Jag ringer hem och säger godnatt. Blodtryck igen ifall jag mår dåligt. Dags att sova.

Det är som om jag inte finns längre. Mitt liv är satt på paus. Jag förstår att livet går vidare för alla andra, men här inne, här står tiden stilla. Jag tänker underliga och skrämmande tankar. Hur mycket av min personlighet, det som jag brukade kalla mig själv, var egentligen jag? Hur mycket var egentligen min omgivning? Vem är jag, när min vardag har tagits ifrån mig? När det liv och de människor jag älskar finns långt bortanför de stora panoramafönstren? När min värld har krympt till en flerbäddssal, några korridorer, en matsal och en sjukhuskiosk?

Jag läser mycket. Finner lite ro i Karin Boyes ord, och upprepar dem tyst för mig själv, ofta, ofta. Någon gång och på något sätt hoppas jag att den här erfarenheten ska ge mig något, även om jag ibland tvivlar:

*Du ska tacka dina gudar,
om de tvingar dig att gå
där du inga fotspår
har att lita på.*

[...]

*Den som tvingas ut i vildskog
ser med nyfödd syn på allt,
och han smakar tacksam
livets bröd och salt.*

*Du ska tacka dina gudar,
när de bryter bort ditt skal.
Verklighet och kärna
blir ditt enda val.*

(ur "Du ska Tacka" av Karin Boye)

Ganska snart tar havandeskapsförgiftningen ut sin rätt. Jag tillbringar många timmar i sängen. Även när jag då och då är hemma på permission behöver jag verkligen vila. Men det är inte bara trötthet. Det är också en förlamande känsla av att sitta inburad, att hållas fången.

Varje dag tänker jag på att om jag verkligen vill, kan jag åka hem. Bara sådär. Sjukhuset är ingen fånginrättning och jag är ingen fånge. Men för mitt ofödda barns skull är det förstås bättre om jag stannar. Jag resonerar med mig själv, fram och tillbaka. Det känns bättre att faktiskt välja att stanna här, bättre än att bara vara tvungen.

Jag vet för mycket. Jag vet nog allt som finns att veta om den här eländiga sjukdomen. Det är nästan skrattretande hur lika vi bedömer situationen, läkarna och

jag. De vill inte ta några risker. Inte jag heller, för den delen. Min journal ser ut som en telefonkatalog, och jag lider med alla som ska sätta sig in i mitt fall. Nästan varje dag blir jag akut dålig någon gång. "Det är bra att du håller jourläkarna på alerten", skrockar en läkare.

En vanlig torsdagmorgon görs ett nytt ultraljud, och innan vi går upp en våning gissar vi unisont på att jag kommer att klara mig i tre veckor till, ungefär. Allt verkar stabilt.

Flödesultraljudet blir en chock. Bebin har slutat växa. Blodet pumpar inte genom navelsträngen som det brukar, och definitivt inte som det borde. "Det här ser inte bra ut", säger överläkaren, "vi vill få det här gjort före helgen. I morgon bitti blir det kejsarsnitt."

Mathilda, vårt andra barn, föddes i v 33+4 på fredag morgon, med "planerat" akutsnitt. Operationsteamet hade stått standby över natten, eftersom jag blev så dålig att jag flyttades till förlossningen – med magsmärter och flimmar – redan på torsdag eftermiddag.

Ambulans nummer 913

När jag kommer gående mot förlossningen står den där utanför på gatan, ambulans nummer 913. "Min" ambulans. Det har gått mer än åtta år, ändå kastas jag tillbaka i tiden när jag ser den.

Jag minns hur jag låg i den där ambulansen för första gången, efter eklampsianfallet när jag väntade Samuel, och hur trygg jag kände mig. Jag var helt säker på att eftersom ambulansen hade kommit skulle allt gå bra. Åh vad jag önskar att jag kunde ha kvar den där naiva tilltron!

Mycket har hänt under åren som gått. Jag har fött tre barn och väntar ett fjärde. Jag har mött otaliga barnmorskor, sköterskor och läkare, och många har varit mycket duktiga. Jag har sett dem arbeta, både i vardagslunken och under hård press, och till min förvåning har jag noterat att också de är människor. När jag åkte ambulans den där gången trodde jag annorlunda, men i själva verket ligger varken livet eller döden i vårdares händer.

Livet är så skört. Vi ska alla dö, vår tid på jorden är bara en dagsresa lång. Skillnaden mellan liv och död är hårfin, som en tunn, tunn slöja. Men livet är också starkt och obändigt. Oförutsägbart. Jag vet människor som borde ha dött men som ändå stannade kvar på ren livsvilja – även pyttesmå bebisar.

Jag minns speciellt en natt på akutavdelningen. Av någon orsak vakade jourläkaren själv vid min säng, i vanliga fall brukar det vara en sköterska. Han satt där en stor del av natten medan jag omväxlande sov och var vaken. I hundvakten kom yrseln tillbaka och min kropp började domna bort igen. Jag grät tyst för mig själv. Plötsligt frågade han: "Är du rädd?"

"Ja", svarade jag.

"Det är jag också", sade han enkelt.

Bara det, inget annat. Sedan satt vi tysta igen, men nu tillsammans och inte bara i samma rum.

I efterhand har jag tänkt på hur stort det var av honom, att han avstod från att verka självsäker, komma med lugnande löften eller erbjuda genomskinlig tröst. Jag har tänkt att det var modigt av honom att sitta där och veta att allt hans kunnande och all hans skicklighet skulle kunna komma på skam den där natten, men likafullt vara tillsammans med mig, och inte bara sitta i samma rum.

En mamma som jag bodde med på neo berättade för mig om sin dotter. Hennes lilla flicka var född mycket för tidigt och hade varit svårt sjuk länge. Det hade varit många upp- och nedgångar. Mamman sade att genom allt som hände hade deras läkare alltid varit fullständigt uppriktig. Han hade aldrig lovat för mycket, alltid berättat precis hur det var och aldrig låtsat att han satt inne med alla svar. Hon sade:

”Först när han själv sade ‘Nu är det värsta överståndet’ vågade jag tro på att hon verkligen skulle klara sig. Och då var det bara för att det var han som sade det. Jag litar på hans ord till 150 procent. Jag vet att han aldrig skulle ljuga för mig.”

Ambulans nummer 913 står kvar där utanför på gatan när jag går in genom portarna till förlossningsavdelningen. Den tycks mig som ett monument, både över förlorade illusioner och över väl förtjänad tillit. Jag vet att jag inte kommer att gå ut genom de här dörrarna igen förrän mitt barn är fött. Jag hoppas att det är många veckor dit, men jag är också rädd för den tanken. Klumpen i magen sitter kvar medan jag tar hissen upp. Jag är väntad.